

Anti-Pestprotocol – GBS het Christal

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Doel van het protocol	3
1.2 Visie	3
1.3 Veilig pedagogisch klimaat.....	3
2. Stappenplan	4
2.1. Na signalering van pestgedrag.....	4
3. Achtergrondinformatie	6
3.1 Wat verstaan wij onder pesten?.....	6
3.2 Mogelijke kenmerken van de pester.	7
3.3 Mogelijke kenmerken van de gepeste.....	7
3.4 Mogelijke kenmerken van meelopers.....	8
3.5 Signalen, die wijzen op pestgedrag.....	8
3.5.1 Signalen bij de gepeste:.....	8
3.5.2 Signalen bij de pester:	8
3.6 Tips	9
3.6.1 Tips voor alle kinderen... ..	9
3.6.2 Tips voor de gepeste.. ..	9
3.6.3 Tips voor de pester	9
3.6.4 Tips voor ouders.....	10
3.7 Wat verwachten we van de ouders?	10
4. Preventie van pestgedrag	111
4.1 Maatregelen en werkwijze op Het Christal ter preventie	111
5. Formulier ‘bijhouder pestgedrag’	144

1. Inleiding

1.1 Doel van het protocol

Met behulp van dit anti-pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een peestsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen. We doen dit door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken.

Naast de nodige basisinformatie voor de leerkrachten is ook een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd, en zijn overzichten van regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar opgenomen. Deze regels zijn in de groepen duidelijk zichtbaar opgehangen en met de kinderen besproken.

1.2 Visie

Jezus zegt: “Heb de Heer, uw God lief met heel uw hart en heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede gebod is even belangrijk als het eerste: u moet uw naaste liefhebben als uzelf”.

Als christelijke basisschool zien we kinderen als een uniek, door God geschapen persoon. Door God op de wereld gezet om Hem te dienen en andere mensen lief te hebben als zichzelf. Kinderen mogen ook op school hun gaven en talenten ontwikkelen. Om dit optimaal te kunnen doen hebben onze kinderen een veilige en geborgen plek nodig. GBS Het Christal wil haar leerlingen deze plek bieden.

1.3 Veilig pedagogisch klimaat

Wij streven naar een goed pedagogisch klimaat en treden op als zich pestgedrag voordoet. Het is in onze ogen van groot belang dat de kinderen zich op onze school thuis voelen. Wij streven naar een prettige, ontspannen en open sfeer, waarin de kinderen zich gerespecteerd voelen en ervaren dat er voor iedereen, ongeacht capaciteiten, vaardigheden, achtergrond, huidskleur de nodige belangstelling en aandacht is. Een dergelijke werksfeer, ook wel pedagogisch klimaat genoemd, vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsleerresultaten en een positieve ontwikkeling van de kinderen. Belangrijk kenmerk binnen dit pedagogisch klimaat is een kindvriendelijke onderwijsleeromgeving waarbij kinderen zich veilig geborgen voelen.

De uitgangspunten van de Kanjertraining gebruiken wij als leidraad in het werken aan een veilig pedagogisch klimaat. De Kanjertraining leert kinderen te leven in de cultuur van wederzijds respect. Dan ben je blij als het goed gaat met de ander. Uitgangspunt is dat je je zo gedraagt, dat anderen zich goed voelen bij jouw gedrag.

2. Stappenplan

2.1. Na signalering van pestgedrag:

Stap 1. De betreffende leerling wordt gewaarschuwd en de leerkracht bespreekt samen met de leerling de gesignaleerde peestsituatie.

Stap 2. Indien de waarschuwing onvoldoende resultaat oplevert wordt de peestsituatie door de leerkracht in kaart gebracht: De leerkracht spreekt met:

- A. het gepeste kind
- B. de pester
- C. en zo nodig de meelopers

Ouders van A en B worden op de hoogte gebracht. Zo nodig worden gesprekken met de ouders gevoerd. Tevens worden directie en leerkrachten op de hoogte gebracht.

Stap 3. De leerkracht maakt in Parnassys een notitie van de peestsituatie, onder de naam van logboek leerling pestprotocol.

Stap 4. De leerkracht bekijkt, in overleg met het zorgteam of de omvang van het probleem voldoende aanleiding biedt om het pestprobleem in de groep te bespreken. Hierin wordt aandacht besteed aan de pester, de gepeste en de meelopers. Als de situatie erom vraagt wordt er een groepsplan opgesteld. Daarnaast is er een mogelijkheid om de pester of de gepeste een vragenlijst te laten invullen in Kanvas. De gegevens die hieruit voortvloeien worden met het zorgteam besproken. De onderdelen die oranje maar met name rood scoren kunnen verder worden uitgediept in Kanvas aan de hand van specifieke uitspraken/vragen. Hier uit voort komen dan oorzaken, symptomen en adviezen.

Stap 5. Het zorgteam draagt er zorg voor dat de bijhouder in de map 'Veiligheid op school' wordt ingevuld.

Stap 6. De peestsituatie wordt door de leerkracht aan het team gemeld en zo nodig in een vergadering besproken.

Stap 7. Indien er opnieuw pestgedrag bij dezelfde leerling(en) wordt geconstateerd, worden de genoemde zes stappen opnieuw doorlopen en dezelfde maatregelen genomen. Echter wordt bij stap vier geen mogelijkheid gegeven tot invullen van de vragenlijst, maar zullen de pester en de gepeste de vragenlijst **moeten** invullen.

Omdat het de 2^e keer is dat er gepest wordt, betekent dit dat de leerling een time-out krijgt. We gebruiken hierbij het Protocol schorsing en verwijdering HAAL - Veluwe Plus (zie www.gbshetchristal.net).

Stap 8. De leerkracht(en) van de betrokken leerling(en) bespreekt(bespreken) de peestsituatie opnieuw met de betrokken ouders. De leerkracht maakt van dit gesprek een verslag dat in Parnassys wordt genoteerd en naar directie en zorgteam wordt verstuurd.

Stap 9. De betrokken ouders krijgen van de leerkracht achtergrondinformatie over pestgedrag en handreikingen met betrekking tot de aanpak van het pestgedrag. Deze informatie is terug te vinden in het document 'Anti-pestprotocol' en via het leerlingvolgsysteem van de Kanjertraining 'Kanvas' onder het kopje pedagogische informatie.

Stap 10. Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en leerlingen een plan van aanpak opgesteld, en er worden afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen gemaakt. Dit handelingsplan, of eventueel groepsplan als het om meerdere kinderen gaat, wordt schriftelijk vastgelegd en in Parnassys geplaatst.

Stap 11. In die situaties, waarin de remediëring van het pestgedrag problemen geeft, worden één of meer hulpverlenende instanties (te bepalen in overleg met de ouders en gerelateerd aan de aspecten van het pestgedrag) ingeschakeld. Hierbij kan gedacht worden aan de Vertrouwenspersoon, het Kompas, het GPC, de GGD, stichting Chris of een andere instelling.

Stap 12. Mocht na het geven van de time-out, de daarna verleende hulp en het gesprek met de ouders de pester toch doorgaan met pesten, kan besloten worden tot schorsing en wellicht verwijdering van de leerling. Hierbij zetten we het *Protocol schorsing en verwijdering HAAL - Veluwe Plus* in (zie www.gbshetchristal.net).

3. Achtergrondinformatie

3.1 Wat verstaan wij onder pesten en wat is plagen?

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een pestsituatie voortvloeien. Een duidelijk overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN vindt u hieronder. De gevolgen van dit gedrag vormen een basis voor het signaleren van pestgedrag:

PLAGEN

Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.

Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.

Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been').

Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.

Meestal één tegen één.

Wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.

GEVOLGEN

'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen').

PESTEN

Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie ,hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.

Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).

Ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.

De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.

Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd kind.

Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn vaak dezelfde, net zoals de gepeste kinderen (mogelijk wisselend door omstandigheden).

GEVOLGEN

Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.

De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.

Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.

Men blijft opgenomen in de groep.

Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'bij de groep te horen' wordt niet voldaan.

De groep lijdt er niet echt onder.

De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

3.2 Mogelijke kenmerken van de pester.

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- Imitteert graag agressief gedrag.
- Is sneller agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen en eigen of door anderen opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

3.3 Mogelijke kenmerken van de gepeste

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is soms fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.

- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pestkoppes na te bootsen, maar faalt daarin.

3.4 Kenmerken van de meelopers.

- Meelopers zijn vaak bang om zelf slachtoffer te worden
- Ze willen wel wat doen maar durven niet.
- Ze hebben bewondering voor de pester.
- Ze willen bij de groep horen.

3.5 Signalen, die wijzen op pestgedrag

3.5.1 De signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestresst, en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

3.5.2 Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pestkop.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken omdat het altijd de baas wil zijn.

- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgbaar en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

3.6 Tips

3.6.1 Tips voor alle kinderen

- ❖ Zie je dat iemand gepest wordt? Met woorden, door houding of gebaren, door negeren, of misschien zelfs door iemand pijn te doen. Zet je witte pet op en meld het aan je leerkracht! Klikken over pesten bestaat niet!
- ❖ Ik zet mijn witte pet op, want ik pest niet mee.
- ❖ Ik meld (zelf of samen met andere kinderen) het pesten bij de juf/meester, mijn vader/moeder of een andere volwassene.
- ❖ Ik vertel het thuis en vraag om ideeën.

3.6.2 Tips voor het gepeste kind

- ❖ Ik ga niet huilen, piekeren of verdrietig zijn. Ik ben niet zielig. Ik zet mijn witte pet op en pak het pesten aan.
- ❖ Ik zeg: 'Stop er mee. Je maakt me verdrietig, ik wil dat je stopt.'
- ❖ Ik vraag klasgenootjes om hun witte pet op te zetten en mij te helpen, zo sta ik niet alleen.
- ❖ Ik ga mijn hart luchten bij iemand, die ik aardig vind en vertrouw. Ik vraag om hulp bij mijn ouders, de juf/meester of een andere volwassene die ik goed ken. Eventueel schrijf ik het op.
- ❖ Als ik mijn witte pet op heb, negeer ik de pestvogel. Hij/zij weet niet eens wat hij/zij doet. Ik draai me om en meld het.
- ❖ Als ik vervelende e-mails of berichten krijg vertel ik het aan mijn ouders.
- ❖ Ik denk alleen aan de leuke dingen die ik met andere kinderen doe.
- ❖ Als ik hulp krijg van klasgenootjes, juf/meester, mijn ouders, vrienden of vriendinnen kunnen we samen een oplossing zoeken.

3.6.3 Tips voor de pester

- ❖ Ik denk na over hoe het is om gepest te worden. Hoe zou ik dat vinden?

- ❖ Ik kies ervoor mijn zwarte pet af te zetten en een witte op te zetten: IK STOP MET PESTEN
- ❖ Ik denk erover na waarom ik pest en hoe ik vanaf nu een tijger kan zijn. Ik vraag hulp aan de juf, de meester en/of mijn ouders.
- ❖ Als ik een geintje maak, kijk ik of de ander mijn grapje wel leuk vindt.

3.6.4 Tips voor ouders

- ❖ Ik ben alert op signalen bij mijn kind, ook als mijn kind niet zoveel vertelt over school. Ik realiseer mij dat ook mijn kind een zwarte pet op kan hebben of gepest kan worden.
- ❖ Ik neem het probleem serieus. Ik praat erover met mijn kind in lijn met dit protocol.
- ❖ Ik blijf ondertussen óók gericht op wat er wél leuk was of goed ging. Ik ben me bewust van de verschillen tussen plagen en pesten.
- ❖ Ik doe mijn best om niet in een negatieve spiraal terecht te komen. Ik raak niet in paniek.
- ❖ Als ik hoor dat mijn kind vaak een zwarte pet opzet, probeer ik er achter te komen wat de oorzaken kunnen zijn. Ik vraag mij af:
 - Voelt mijn kind zich veilig thuis?
 - Voelt mijn kind zich veilig op school?
 - Pest mijn kind uit stoerheid of uit gewoonte?
 - Pest mijn kind omdat het denkt dat het zo hoort?
 - Pest mijn kind omdat het bij de groep wil horen?
 - Welke tv-programma's volgt mijn kind allemaal?
 - Wat doet mijn kind op internet? Ken ik degene met wie mijn kind contact heeft?
 - Weet mijn kind wel wat het doet, wat het aanricht?
- ❖ Ik schakel eventueel een expert in als ik dat nodig vind of de school dit aangeeft.
- ❖ Wanneer er op school iets is gebeurd en het is opgelost, dan kom ik er thuis niet op terug. Opgelost is opgelost! Tegelijk houd ik er aandacht voor dat het mijn kind wel geraakt kan hebben.
- ❖ Ik ben me bewust wat we zoal bespreken aan tafel, ik realiseer me dat kinderen heel veel horen en aanvoelen.

3.7 Wat verwachten we van de ouders?

Als u zich zorgen maakt om het welzijn van uw kind, of het welzijn van andermans kind, dan verzoeken we u contact op te nemen met de leerkracht van uw kind. Doel hiervan is samen naar een oplossing te zoeken die goed is voor u en uw kind, maar ook goed is voor de andere kinderen. De school is hierin uw medestander.

Wederzijds respect en gelijkwaardigheid is in dit gesprek het uitgangspunt.

4. Preventie van pestgedrag

4.1 Maatregelen en werkwijze op Het Christal ter preventie.

- ✓ De school gebruikt de Kanjertraining voor de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- ✓ We vertellen de kinderen dat ze kind van God zijn en dat ze mogen zijn zoals ze zijn. Alle mensen verschillen onderling, qua uiterlijk, qua persoonlijke eigenschappen, vaardigheden, gaven en talenten. Ieder mens heeft het recht om, ongeacht zijn uiterlijk, persoonlijke eigenschappen, vaardigheden, gaven en talenten, 'zichzelf' te kunnen zijn, en als zodanig te worden gerespecteerd door zijn medemensen. Daarom hebben we respect voor God, onszelf, anderen en de omgeving. De Kanjertraining leert kinderen te leven in de cultuur van wederzijds respect. Dan ben je blij als het goed gaat met de ander. Uitgangspunt is dat je je zo gedraagt, dat anderen zich goed voelen bij jouw gedrag.

Dit wordt besproken aan de hand van onze schoolregels:

We vertrouwen elkaar
We helpen elkaar
Niemand speelt de baas, maar we werken samen.
Niemand lacht uit, we hebben samen plezier
Niemand doet zielig en iedereen doet mee.

- ✓ De schoolregels worden in de eerste week in de klas verder uitgediept. Punten die benoemd kunnen worden zijn: 'Ik scheld niet', 'ik doe niemand pijn', 'ik maak geen spullen kapot', 'problemen lossen we samen op', 'als dat niet lukt, vragen we om hulp'.
- ✓ De regels worden met de kinderen opgeschreven en door de groep ondertekend. De algemene schoolregels, die afkomstig zijn van de kanjertraining, worden aan het begin van het jaar zowel klassikaal als schoolbreed benoemd. In de klas worden ze elke week tijdens de kanjerlessen herhaald.
- ✓ Elke jaar, in november wordt in de groepen 5-8 het sociogram van Kanvas afgenomen. Daarnaast zullen de leerkrachten van de groepen 3-8 een SEO (sociaal emotionele ontwikkeling) vragenlijst invullen te vinden in Kanvas. Ook de leerlingen vanaf groep 4 vullen deze SEO vragenlijst met betrekking op hun eigen welbevinden in. Zijn er onderdelen die rood (eventueel oranje) scoren, dan kunnen die verder worden uitgediept in Kanvas om te kijken waar het probleem precies zit. Mocht het nodig zijn, dan kan er een gesprek met de leerling plaatsvinden en eventueel een plan opgesteld worden om het welbevinden te verbeteren.
In maart wordt opnieuw in groep 5-8 het sociogram van Kanvas afgenomen. Daarnaast wordt alleen bij leerlingen die in november veel rood en oranje scoorden en bij leerlingen die niet lekker in hun vel lijken te zitten nog eens een vragenlijst afgenomen.

In groep 1 en 2 wordt via de leerlijnen van Parnassys gekeken hoe het met de kinderen gaat in zowel november als in maart.

- ✓ De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag, en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag. Alle leerkrachten kennen het pestprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken.
- ✓ Er is gedurende de pauzes toezicht op het schoolplein, waarbij de Kanjerregels maatgevend zijn.
- ✓ Aan het begin van het jaar wordt in de groepen 3-8 gestart met grip op de groep. In groep 2 wordt gestart met 'Hoe gaan Roos en Tom met elkaar om'. Groep 1 start wel meteen vanaf de zomervakantie met de kanjertraining. Mocht er een combinatiegroep 1/2 zijn, dan wordt er zowel in groep 1 als in groep 2 gestart met de kanjertraining en aan het einde van het jaar wordt alsnog gewerkt met 'Hoe gaan Roos en Tom met elkaar om'. Na de herfstvakantie gaan alle groepen aan de slag met de kanjertraining.
- ✓ Elk jaar, in de maand oktober, komt de contactpersoon Cora v/d Wolde in de groepen 1 – 8. Zij spelen een rollenspel en leggen de kinderen uit wat hun functie is en hoe kinderen kunnen handelen wanneer ze zich niet veilig voelen. In de groepen 5 - 8 is een folder uitgedeeld. Alle kinderen krijgen in groep 4 een nieuwe folder. In de maand maart of in de week van het pesten komt de contactpersoon weer langs om een terugkoppeling te maken van wat er besproken is in oktober.

Indien de genoemde kanjerregels niet worden opgevolgd, kunnen de volgende stappen worden ondernomen:

1. De leerling wordt aangesproken. Je zegt wat je ziet gebeuren en je zegt wat het met je doet. *Ik vind het vervelend dat.... Ik heb er last van dat....*
2. De leerling wordt apart gezet om tot rust te komen of om na te kunnen denken.
3. Leerkracht gaat naar de leerling toe en vraagt of het zijn bedoeling was. *Is het je bedoeling om....*
 - Nee. Stop er dan mee!!
 - Ja, ga naar de volgende stap.
4. Als het je bedoeling was, wat wilde je dan bereiken? Is er iets gebeurd?
 - Ja er is iets gebeurd, voer een gesprek met het kind en maak afspraken hoe een volgende keer gehandeld moet worden.
 - Nee er is niets gebeurd, maar het was wel de bedoeling, ga direct door naar stap 5.
5. Eis direct van de leerling te stoppen met dit gedrag. Geef de leerling aan dat hij dat niet wil, geef hem/haar dan bedenktijd. Vraag de leerling daarna opnieuw of hij/zij, nu hij/zij erover nagedacht heeft, wil stoppen.
 - Ja, voer een gesprek met het kind en maak afspraken hoe een volgende keer gehandeld moet worden.

- Nee, dan ga je direct door naar stap 6
6. De kanjerregels worden er nog eens bij gepakt en zo nodig wordt het gedrag binnen de groep besproken.
 7. Indien de leerling structureel de kanjerregels overtreedt, wordt er gezamenlijk met de met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld en afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerling(-en) gemaakt. Is het een probleem van meerdere kinderen in de groep dan is het mogelijk een groepsplan op te stellen. In het boek '*Groepsplan voor gedrag*' geschreven door Kees van Overloon, staan hulpmiddelen voor afspraken en groepsplannen/individuele plannen. Ook in het LVS van Zien en de Kanjertraining zijn handelingsadviezen te vinden.
Tijdens de leerlingbespreking na elke zorgperiode wordt het gedrag van de leerling besproken. Het team wordt tijdens een vergadering geïnformeerd. Eventueel kan het besproken worden in een zorgvergadering. Als het nodig is, kan de school een oudercontactavond organiseren. Indien het een situatie betreft waarin pestgedrag wordt gesignaleerd, wordt het stappenplan, zoals in hoofdstuk 2 beschreven, gehanteerd.

Mocht het gedrag niet verbeteren, dan kan het *Protocol schorsing en verwijdering* HAAL-Veluwe Plus in werking worden gesteld, inclusief toepassing op Het Christal (zie www.gbshetchristal.net). De directie stuurt een brief naar de ouders met de vervolgstappen.

